

Tillämpning av patientlagen

Patientlagen stärker och tydliggör patientens ställning, integritet, självbestämmande och delaktighet. Delar av lagen omfattar både kommuner och regioners ansvarsområden medan andra delar endast gäller för regioner.

Patientlagen reglerar till exempel vårdens informationsplikt gentemot patienten. Vidare regleras patientens delaktighet, barns inflytande över sin vård, personuppgifter och intyg samt synpunkter, klagomål och patientsäkerhet.

Patientens rätt är tillämpningen av patientlagen och är en blandning av rättigheter och bestämmelser inom regionen. Syftet är att du ska ha inflytande över, och vara mer delaktig i, din vård.

Exempel på patienträttigheter

- Du ska få möjlighet att planera din vård tillsammans med din läkare och kontaktsjuksköterska.
- Du har rätt att få begriplig information om din sjukdom och den behandling du erbjuds.
- Informationen ska lämnas skriftligt om du vill det.
- Du har rätt att framföra egna önskemål om behandling eller vård till din läkare. Du ska också få information om möjligheten att välja olika behandlingsalternativ. Läkaren är den som slutligt bedömer om önskad vård är medicinskt motiverad och i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet.
- Du har rätt till en fast vårdkontakt som kan hjälpa dig att samordna olika insatser och förmedla kontakter inom vården. Inom cancervården är det i allmänhet kontaktsjuksköterskan som ansvarar för den fasta vårdkontakten.
- Du har rätt att säga nej till vård och behandling och du kan också avbryta pågående behandling och lämna sjukhuset eller vårdinrättningen när du vill. Om så sker kan din läkare inte ansvara för följderna av detta val utan ansvaret blir ditt eget.
- Du har rätt att få se din journal. Journalen tillhör vården, men du kan begära att få en kopia på önskade handlingar. Du kan också läsa din journal på [inloggad på 1177.se](http://1177.se).

- Du kan ha rätt till ny medicinsk bedömning, så kallad second opinion. Det innebär att du vid livshotande eller särskilt allvarlig sjukdom eller skada kan få möjlighet att diskutera sjukdomen och behandlingen med ytterligare en läkare i valfri region.

► Läs mer på [1177.se](https://www.1177.se). Sök på Patientlagen.

Rätten till ny medicinsk bedömning

Du som har fått diagnosen cancer har rätt till en "ny medicinsk bedömning" (även kallad second opinion). Det innebär att din cancersjukdom bedöms av en specialist på en annan specialistvårdsmottagning inom eller utanför din region. Syftet är att du ska kunna känna dig trygg med att du har fått en korrekt diagnos och att den föreslagna behandlingen är lämplig för dig utifrån vetenskap, beprövad erfarenhet och dina individuella förutsättningar.

För att få en ny medicinsk bedömning ska du prata med din läkare eller kontaktsjuksköterska som ordnar med remiss till en annan mottagning. När bedömningen där är klar kommer du och din behandlande läkare tillsammans att diskutera svaret och vilket behandlingsalternativ som passar dig bäst. Bedömningen bekostas av den region där du är folkbokförd.

► Läs mer på [1177.se](https://www.1177.se). Sök på Ny medicinsk bedömning.

Vårdgarantin

Vårdgarantin innehåller bestämmelser om hur många dagar du som patient längst ska behöva vänta.

Tidsgränser i vårdgarantin: 0 – 3 – 90 – 90 dagar

- 0 – Kontakt med primärvården samma dag. Samma dag som du söker hjälp för ett hälsoproblem ska du få kontakt med primärvården, till exempel vårdcentralen eller sjukvårdsrådgivningen. Det kan ske via telefon eller genom besök.
- 3 – Medicinsk bedömning i primärvården inom tre dagar. Få en medicinsk bedömning av legitimerad personal inom tre dagar.
- 90 – Besök inom den planerade specialiserade vården inom 90 dagar. Om du får en remiss till den planerade specialiserade vården ska du få en tid för besök inom 90 dagar. Det gäller även om du sökt vård utan remiss.
- 90 – Behandling/operation påbörjad inom 90 dagar. Efter beslut om behandling, till exempel en operation, ska du få en tid till detta inom 90 dagar.

Vårdgarantin gäller bara i den region där du är folkbokförd. Om du på eget initiativ väljer att söka vård i en annan region är du inte garanterad att få vård inom någon bestämd tid.

Akut vård berörs inte av vårdgarantin, om du blir akut sjuk eller skadad ska du få vård så fort som möjligt, oavsett var du befinner dig. Det är en sjuksköterska eller läkare som bedömer hur snabbt du behöver vård.

► Läs mer på [1177.se](https://www.1177.se). Sök på Vårdgaranti.

Vårdgarantikansliet

Om du inte får vård inom vårdgarantins gränser i din region kan du kontakta Vårdgarantikansliet. Där kan du få hjälp med att hitta en vårdgivare med kortare väntetider.

► Läs mer på vantetider.se Välj Veta mer? och Kontaktpersoner.

Behandling av personuppgifter

Vården registrerar uppgifter om dig varje gång du är i kontakt med vården. Uppgifter som sparas kan vara personnummer, kontaktuppgifter och naturligtvis information om din hälsa. Vården använder och sparar uppgifter om dig för att kunna erbjuda så bra vård som möjligt.

Vilka uppgifter som får sparas, hur länge och vem som har tillgång till dem är noga bestämt och reglerat i lag. Det är bara de personer som deltar i vården av dig eller som behöver det i sitt arbete som får tillgång till dina uppgifter.

Det är din vårdgivare som har ansvar för att personuppgifterna hanteras på ett korrekt och lagligt sätt. Vårdgivaren har rutiner för att kunna upptäcka och utreda händelser om något felaktigt har hänt med personuppgifterna.

När ska jag kontakta vården?

- Personuppgifter hanteras enligt Patientdatalagen 2008:355 kapitel 7 och EU:s dataskyddsförordning.
- Dataskyddsförordningen, gäller från och med 25 maj 2018.

► Läs mer på 1177.se. Sök på Personuppgifter i vården.

Tystnadsplikt och sekretess

Alla som arbetar inom hälso- och sjukvården har tystnadsplikt. Det innebär att de inte får berätta för någon vad de vet om dig, din sjukdom eller din behandling. I princip får de bara berätta det du själv har godkänt.

Alla uppgifter i en patientjournal omfattas av tystnadsplikt och sekretess. Bara den vårdpersonal som behöver uppgifterna för att kunna ge en bra och säker vård, får läsa journalen i datorn eller i pappersform. Tystnadsplikt och sekretess gäller även personalen sinsemellan.

Vem har tillgång till Min vårdplan?

Det är endast personer som är involverade i din behandling som har tillgång till, och kan läsa, information och meddelanden som finns i Min vårdplan.

Patientsynpunkter

Om du har varit med om någonting i vården som gjort dig ledsen, arg, besviken eller upprörd, eller om du tycker att du har fått fel vård eller behandling, är det viktigt att säga till. Kontakta i första hand till din mottagning eller den avdelning där du blivit behandlad. Du kan även vända dig till patientnämnden eller inspektionen för vård och omsorg med dina synpunkter och klagomål.

Patientnämnden

Patientnämnden är en fristående och opartisk instans som enligt lag ska finnas i alla regioner. Till patientnämndens förvaltning kan du vända dig med frågor som rör i stort sett all offentligt finansierad vård: regionens hälso- och sjukvård, kommunernas hälso- och sjukvård i särskilda boenden och privata vårdgivare som har avtal med regionen. De flesta anmälare önskar att deras ärende ska leda till kvalitetsförbättring i vården så att liknande händelser inte upprepas.

- Kontakta din region för att komma i kontakt med patientnämnden.

Inspektionen för vård och omsorg, IVO

Inspektionen för vård och omsorg, IVO, är en statlig myndighet som utreder händelser i vården. IVO tar reda på om något blev fel och i sådana fall varför det blev fel. IVO bedömer också vad som är viktigt att åtgärda för att inte samma sak ska ske igen. IVO-anmälningarna tas hand om i första hand av respektive verksamhet/klinik.

Exempel på vad en anmälan kan handla om

- Utebliven, försenad och/eller fel diagnos eller behandling
- Brister i remisshantering
- Fel vid läkemedelsbehandling
- Felaktigt utförd behandling
- Vårdrelaterade infektioner
- Fallskador som inträffat i samband med vård och behandling

► Telefon: 010-788 50 00

► E-post: registrator@ivo.se

► Webbsida: ivo.se

Ersättning vid skada

Patientförsäkringen, Landstingens ömsesidiga försäkringsbolag (Löf)

Om du drabbas av en skada i samband med hälso-, sjuk- eller tandvård kan du ha rätt till ekonomisk ersättning enligt patientskadelagen. Ansökan om ersättning görs till Landstingens ömsesidiga försäkringsbolag (Löf) på hemsidan eller via blankett. Löf finns för patienter som vårdas inom offentligt finansierad vård.

Exempel på vad en ansökan till Löf kan handla om

- Du har smittats vid en behandling.
- Det är ett fel på den utrustning som använts eller den har använts fel.

- Du fått en felaktig eller försenad diagnos.
- Du har fått en felaktig ordination av läkemedel.
- Du har skadats i ett olycksfall i samband med vård.

► Läs mer/ ansök på lof.se

► Läs mer på 1177.se. Sök på Ersättning vid patientskada.

Patientförsäkringsföreningen, PFF

Om vårdgivaren visar sig vara oförsäkrad gäller inte patientförsäkringen. Då kan du som patient vända dig till Patientförsäkringsföreningen, PFF, som är ett samarbetsorgan för patientförsäkringsgivare i Sverige och som hanterar skador som har uppstått hos oförsäkrade vårdgivare.

► Läs mer/ansök på pff.se

Läkemedelsförsäkringen

Om du anser dig ha blivit skadad av ett läkemedel kan du vända dig till Läkemedelsförsäkringen och ansöka om ersättning. En läkemedelsskada anmäler du genom att fylla i en särskild skadeanmälningsblankett som du kan ladda ner på lff.se. Du kan också hitta blanketten på apotek och/eller vårdmottagningar.

► Läs mer/ladda ner blankett på lff.se

Forskning och register

Att delta i forskningsstudie

Under behandlingstiden kanske du blir tillfrågad om du vill delta i forskningsprojekt som kan öka kunskapen om cancer. Deltagandet är helt frivilligt.

Forskningen förbättrar vården av cancer i framtiden och är därför mycket viktig. Den leder till bättre och säkrare metoder för att ställa diagnos. Nya mediciner och behandlingar utvecklas så att varje patient kan få just den behandling som hen behöver. Cancervården kan bara utvecklas om patienter som behandlas för cancer vill delta i forskningsstudier och utvecklingsarbete.

Om du deltar i en forskningsstudie kan det innebära att du till exempel lämnar blodprov och provar nya mediciner, diagnostiska metoder, rehabiliteringsmetoder eller nya omvårdnadsmetoder. Dessutom sparas eventuellt en bit av din tumör i en biobank.

Bra att veta

- Erfarenheten av vilka biverkningar som kan uppträda är mindre när det gäller en ny metod än när det gäller metoder som använts under lång tid. Därför följs deltagare i kliniska studier mycket noggrant så att eventuella biverkningar kan åtgärdas snabbt.
- Alla forskningsresultat avidentifieras för att skydda deltagarnas personliga integritet och du kan när som helst lämna studien.
- Du kan inte kräva att få vara med i en forskningsstudie. Faktorer som avgör om du är en lämplig deltagare är typ av cancer, sjukdomsfas, ålder, kön och eventuella andra sjukdomar.
- När du deltar i en forskningsstudie har du samma juridiska skydd och rätt till patientskadeersättning som andra patienter.
- Verksamhetschefen har ett övergripande ansvar för den forskning som sker på kliniken. Respektive läkare har också ett etiskt och medicinskt ansvar att endast erbjuda dig deltagande i en studie om hen bedömer att det kan vara positivt för dig.

Om det är aktuellt för dig att delta i en studie kommer du får träffa forskningssjuksköterskan som berättar mer.

Biobankslagen

Du behöver ibland lämna prover. Vissa prover sparas i en så kallad biobank. Det främsta skälet till att prover sparas är att du som patient ska få en säkrare vård och behandling. Enligt biobankslagen ska du i samband med en provtagning bli tillfrågad om du samtycker till att provet sparas. Mer information kan du få i samband med besöket.

- ▶ Läs mer på cancerfonden.se. Sök på Delta i en forskningsstudie.
- ▶ Läs mer på 1177.se. Sök på Biobankslagen.
- ▶ Läs mer om aktuella cancerstudier i Sverige på cancercentrum.se. Välj Stockholm-Gotland och sök på Cancerstudier Sverige.

Nationella kvalitetsregister

Alla patienter i Sverige som diagnostiseras med en cancersjukdom registreras i nationella kvalitetsregister.

Huvudsyftet med registren är att utveckla kvaliteten på vården genom att jämföra vården mellan olika vårdgivare runt om i landet. Resultaten kan även användas för forskning. Kvalitetsregistren bidrar till ny kunskap om vad som är bäst behandling och ju fler patienter som finns med desto säkrare blir resultaten. Det som registreras är bland annat uppgifter om din utredning, diagnos, behandling och provresultat.

Om du inte tackar nej kommer uppgifter från din journal att överföras till ett kvalitetsregister. Dessutom kommer viss information att inhämtas från folkbokföringen.

För varje kvalitetsregister finns en juridisk person med centralt personuppgiftsansvar (CPUA) och därmed ett övergripande juridiskt ansvar för personuppgifterna i kvalitetsregistret.

Den vårdenhet/vårdgivare som vårdar dig har ett lokalt juridiskt ansvar för insamlingen av informationen om dig.

Det är frivilligt

Deltagande med uppgifter till kvalitetsregister för cancer är frivilligt och påverkar inte den vård du får. Meddela personal på din lokala vårdenhet om du inte vill vara med i ett kvalitetsregister.

Stöd i lagen

Alla som behandlar personuppgifter måste ha stöd i lagen för detta. Hanteringen av personuppgifter i kvalitetsregister regleras av dataskyddsförordningen, GDPR, och kapitel 7 i patientdatalagen, PDL.

Det är tillåtet att registrera data i kvalitetsregister eftersom uppgifterna är av allmänt intresse för samhället och viktiga för utveckling av sjukvården. Den personal som hanterar personuppgifter i kvalitetsregister omfattas av en lagstadgad tystnadsplikt.

Så används uppgifter om dig

Uppgifterna om dig i kvalitetsregister får bara användas för att utveckla och säkra vårdens kvalitet, framställa statistik samt för forskning inom hälso- och sjukvården. Uppgifterna får även, efter sekretessprövning, lämnas ut till någon annan som ska använda dem för något av dessa tre ändamål. Om uppgifter får lämnas ut kan det ske elektroniskt. All användning i forskningssyfte kräver godkännande av etikprövningsnämnd.

Sekretess

Uppgifterna om dig i kvalitetsregister skyddas av hälso- och sjukvårdssekretessen i offentlighets- och sekretesslagen. Det innebär som huvudregel att uppgifter om dig bara får lämnas ut från kvalitetsregister oidentifierat och att det står klart att varken du eller någon närstående till dig lider men om uppgifterna lämnas ut.

Säkerhet

Uppgifterna om dig i kvalitetsregister skyddas mot att obehöriga får tillgång till dem. Bara den som har behov av uppgifterna för att utföra sitt arbete får ha tillgång till dem. Det kontrolleras att ingen obehörig tagit del av uppgifterna, så kallad logguppföljning. Uppgifterna skyddas genom kryptering när de skickas.

Åtkomst

Behörig personal på den vårdenhet som har matat in uppgifterna i kvalitetsregistret har åtkomst till just dessa uppgifter. Behörig personal på det centrala kvalitetsregistret har åtkomst till alla uppgifter i registret. Ingen annan vårdgivare kommer åt uppgifterna.

Lagringstid och gallring

Dina uppgifter lagras tills vidare för att utveckla och säkra vårdens kvalitet samt för historiska, statistiska eller vetenskapliga ändamål.

Dina personuppgifter kommer efter lagringsperioden att arkiveras eller gallras med stöd av arkivlagen (1990:782) och CPUA:s regelverk för arkiv- och informationshantering.

Dina rättigheter i ett kvalitetsregister

- Deltagande i kvalitetsregistret är frivilligt, du har rätt att neka till att uppgifter om dig registreras.
- Du har rätt att när som helst få uppgifter om dig själv raderade ur kvalitetsregistret.
- Du har rätt att få veta om uppgifter om dig finns registrerade i kvalitetsregistret och i så fall få en kopia av dem kostnadsfritt, ett så kallat registerutdrag. Du har rätt att få uppgifterna i elektronisk form.
- Du har rätt att få felaktiga uppgifter om dig rättade. Du har rätt att få ofullständiga uppgifter kompletterade.
- Under vissa förutsättningar har du rätt att begära att behandlingen av dina uppgifter begränsas. Detta gäller under den tid som en kontroll utförs. Begränsning innebär att kvalitetsregistret inte får göra något med dina uppgifter mer än att fortsätta lagra dem.
- Du har rätt att få information om vilka vårdenheter som haft åtkomst till uppgifter om dig och när, ett så kallat loggutdrag.
- Du kan ha rätt till skadestånd om uppgifterna om dig hanteras i strid med dataskyddsförordningen eller patientdatalagen.
- Du har rätt att inkomma med klagomål till Datainspektionen som är tillsynsmyndighet på detta område.

► Läs mer på 1177.se. Sök på Kvalitetsregister.

Cancerregistret vid Socialstyrelsen

Cancerregistret är ett nationellt hälsodataregister hos Socialstyrelsen. Syftet är att generellt kartlägga cancersjukdomars förekomst och förändringar över tid. Det utgör en viktig källa för statistik och planering och det möjliggör internationella jämförelser.

Informationen i cancerregistret används också för forskning. Ansvarig läkare är skyldig att rapportera in till Cancerregistret när en cancersjukdom är upptäckt. Registrering i detta register är inte frivillig.

Cancerregistret på Socialstyrelsen presenteras en gång per år i publikationen Cancerincidens i Sverige.

► Läs mer på socialstyrelsen.se. Sök på